



Најбоља кратка прича Пирота 2026.

Пирот 2026.

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.



Најбоља к р а т к а п р и ч а Пирота 2026.

Пирот 2026.

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.

**НАЈБОЉА
КРАТКА ПРИЧА
ПИРОТА
2026.**

Издавач:
ДОМ КУЛТУРЕ ПИРОТ
Пирот, Српских владара 77

За издавача:
Мишко Ћирић, директор

Тираж: 500

Штампа:
МЕДИВЕСТ КТ, Ниш

Ми унемо боље од ВИ

„**НА ГЛАВНОЈ УЛИЦИ У ПИРОТУ**, док је ветар са Старе планине носио мирис печене паприке, деда Радоје је сваког јутра постављао сточић са пиротским ћилимима. Говорио је да сваки шар носи по једну тајну, али да их разуме само онај ко уме да слуша.

Тог дана му је пришла девојчица са ранцем већим од себе. Рекла је да чека аутобус за Београд, али да се плаши да оде. Деда јој је дао мали комад ћилима, црвен и црн, и рекао: 'Где год кренеш, ово ће те вратити себи.'

Аутобус је стигао, девојчица је отишла, а Радоје је остао да гледа низ улицу. Ветар је утихнуо, паприка је замирисала јаче, а Пирот је на тренутак изгледао као да зна да је управо испратио још једну причу.“

Не, поштовани и драги читаоци, ово није првонаграђена кратка прича на овогодишњем Конкурсу, већ одговор вештачке интелигенције на нашу молбу да напише кратку причу за конкурс који организује Дом културе Пирот.

На први поглед, немогуће је приметити да горње редове није написао неки талентовани приповедач, већ машина. Све је ту: и место радње, и све оно по чему је то место радње познато, и ликови, сажета а чврста радња, те поетичан, ефектан крај.

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.

Али зар вам се не чини како је у тој причи ипак некако све вештачко баш зато што је све на своме месту?! Нема мисли која се отима првобитној намери приповедача, нема минијатуре која на вашем лицу измамљује осмех или напреже бору. Нема места у тексту које би могло да буде написано боље.

А свега онога чега нема у причи коју је написала вештачка интелигенција било је у причама које смо одабрали као најбоље и које су сада пред вама. Ове године, на Конкурс је опет приспело преко шест стотина радова. Било је ту и прворазредних производа природне глупости, прича које смо читали претходних година, прича на македонском, прича о прошлости, о животу на селу, о ратовима, актуелној свакодневици...

У свим тим причама њихови приповедачи су се трудили да свој задатак обаве најбоље што умеју. У томе су сигурно успели и ми им на томе од срца честитамо. У мору, или чак океану најразличитијих литерарних покушаја и ове године лако смо пронашли приче које заиста вреде и које су сада пред вама.

Препуштамо их суду јавности и већ се радујемо причама које ће на Конкурс приспети наредне године и показати како ми умемо много боље од ВИ (вештачке интелигенције).

Живели!

*Дејан Стојиљковић
Вуле Журић*

I награда

Чедомир Б. Шопкић • Скопље

БУНАР УСАМЉЕНИХ ГЛАСОВА

Никад нисам волео ноћне смене. Град тада открије своје друго лице: испражњене улице које једу светлост ретких уличних светиљки, повремени поздрав бледих незналица са стајалишта, и ту тишину – густу, звучну, попут свиле. Али те вечери није било избора. Томо, мој колега, се разболео, а рад мора да тече. Као и увек.

Улазим у такси испод старије зграде на Македонској улици у Скопљу. Седам за волан.

Први сати прођу без доживљаја. Паркови, споредне улице, Чаир, Карпош... Уобичајено. Око поноћи, на ивици Аеродрома, близу оног огромног, увек празног паркинга, угледам фигуру како маше руком. Жена. Зауостављам се.

Ушла је у ауто. Села је позади. „До насеља Ђорче Петров, молим вас“, каже глас мек, али уздржан. Бацио сам поглед у ретровизор, само да проверим адресу или да видим да ли је путник збуњен. Овај пут поглед ми се заустави. Задрхтао сам. Лице јој је било у сенци, али профил, онај нагиб браде, заобљеност образа које су расветљавала наизменична улична све-

тла... нешто ми је заиграло у сећању, давно заборављено, као мирис који се изненада врати.

Чујем да отвара торбу, тражи нешто. Чак и тај звук, шуштање, изазвао је један стар, мучни трептај у мислима. На мене није обраћала пажњу.

Збуњен и затечен, покушавам да смислим да је нешто питам.

„Извините“, проговорих, глас ми је звучао страно у тишини аута. „Да ли сте можда... Да ли случајно сте похађали гимназију?“

Тишина. Дуга, тешка. Затим, видевши моје петљање рекла је полако: „Јесам.“

„Били сте у смеру за македонски језик и књижевност. Имали сте дугу косу, плаву, која вам је стизала скоро до половине. Носили сте увек један специфичан ђердан, са малим дрвеним птичицама.“

Жена се није померала. Видео сам како се њена рука зауставила на отвореној торби.

„Ко сте ви?“ упита, али није било страха у гласу, више изненађења, можда чак и неке наслућене спознаје.

Било ме срамота да јој кажем ко сам, али ипак рекао сам: „Раде. Раде из смера, математике.“

Погледом сам покушао да ухватим њен одраз у огледалу. „Били смо заједно у драмској секцији... пред крај друге године.“

Секунде су одмицале. Пут је бележио ритам наших ћутањима.

„Раде“, понови она, као да испробава то име. „Онај који је хтео да буде глумац. Који је играо Чаплина у оној школској представи. Који је... који је плакао на генералној проби јер му се чинило да нико не разуме шта хоће да каже.“

Осећао сам како ми се груди стежу. Нико ми то није никада рекао. Нико то није приме-тио, мислио сам.

„Ви сте били она која му је донела марамицу. Плаву, са извезеним цветићем на углу. Рекли сте: 'Чаплин се не плаче, он прави да други плачу. Зато је велики.'“

Настаде ћутање. Град је пролазио поред нас, али ми смо били заустављени у балону времена, у том ходнику средње школе, пред позоришним завесама од папира и крпа.

„Не могу да верујем“, шапну она. „Рада. Ја сам Рада.“

Знао сам. Знао сам чим сам је видео. Али чути то име поново, после четрдесет и три године... било је као да неко окрене кључ у брави за коју сам мислио да је заувек зазидана.

„Шта... шта радите сада?“ упитах, упркос томе што сам се плашио одговора.

„Преводим књиге. Углавном са норвешког. Живим тамо већ дуго. Вратила сам се да... да средим ствари после мамине смрти.“

Преводилац. Није глумица. И да се сећам њеног споменара и странице са питањем „Шта ћу бити кад порастем“. Она је ту записала:

„Глумица која ће путовати светом“, а ја „Глумац“.

„А ти?“ упита она. „Јеси ли... јеси ли постао глумац?“

Смех који ми се појавио на уснама био је кратак, сув, болан.

„Таксиста“, рекох. „Нисам успео да упишем Факултет драмских уметности. Покушавао сам три године. После... после је дошло венчање, дете, развод, потреба за сигурношћу. Отац ми је имао ово возило.“

„О, Раде...“

„Не, немој“, рекох брзо. „Добро је. Имам дивну ћерку. Имам поштен посао.“ Али реченице су звучале као увежбане, изговорене хиљаду пута, више себи него другима.

Возио сам даље. Причали смо, у наглим, испрекиданим реченицама, пуним ствари које нисмо рекли. О њеном браку који је трајао кратко, о мојој ћерки која воли цртати, о њеном животу у Ослу, пуним тишине и снега, о мом животу пуним звукова града и вожње.

Испред куће у насељу Ђорче Петров, у улици која је била тиха и мрачна, зауставих се.

„Ево“, рекох, гледајући напред, не смејући да се окренем. Чуо сам како отвара торбу.

„Колико дугујем?“

„Ништа. Ово... ово није било вожња.“

Тишина.

„Не могу то да прихватим, Раде.“

„Молим те. Схвати ово као... као накнаду за ону плаву марамицу.“

Зрак светла од пролазног аутомобила осветли њено лице у ретровизору, само на тренутак. Видех старије лице, линије које нису постојале тада, али и исте очи, огромне и тужне. Видех и како су се њене очи напуниле сузама.

„Никад нисам заборавила тог дечака“, проговори тихо. „Оног који је хтео да каже нешто важно. Који је веровао да позориште може да спаси свет.“

„Можда га је и спасио“, рекох, и осетих невероватну лакоћу док то изговарам. „Можда је само спасило једног дечака, на тренутак, показавши му да има срце. То је довољно.“

Ишла је полако. Пре него што је затворила врата, сави се и кроз прозор рече:

„Она марамица. Још је имам.“

Погледао сам је док је одлазила ка улазу куће, њена фигура која се губи у сенкама. Није се окренула.

Упалио сам радио, само да бих прекинуо тишину. Тражио сам неку песму, било шта. Пролазио сам кроз станице, кроз шум, кроз гласове. Зауставио сам се на једној. Свирао је неки стари рокенрол, али нисам чуо музику. Осетио сам нешто мокро на образу. Дигао сам руку, додирнуо сузу. Затим другу. Плакао сам. Тихо, без звука, као тај дечак пред позоришном завесом. Плакао сам за свим тим годинама, за изборима који нису дошли, за уметношћу која је

постала хоби, за сновима који су се срушили под теретом обичних, нужних одлука.

Али, чудно, после тога, после тог плача, дошао је осећај који не бих могао тачно да назовем. Није срећа. Није туга. Било је то као да неко дубоко у мени, тај дечак са марамицом у рукама, коначно може да одмори. Јер је неко запамтио. Јер је неко знао.

Последњи поглед бацих на кућу у коју је ушла. На једном прозору, на другом спрату, упалила се светлост. Свако од нас је имао снове које је желео да оствари.

Покренуо сам мотор а. Вратио сам се у ноћ, у ритам празних улица, у свет који сам изабрао, или који је изабрао мене. Али сада сам носио нешто са собом. Тишину која није била празна, већ пуна једног признања, једног људског признања које је чекало читав живот да буде изговорено.

Можда постоје везе које се никада не прекидају, већ само чекају у тишини, попут ноћних улица, да их неко поново пронађе. И можда, понекад, најважнија уметност није у ономе што постанемо, већ у томе да неко види и запамти оно што смо некада хтели да будемо. И то, на неки начин, чини ту жељу вечном.

II награда

Станимир Трифуновић • Крушевац

ИЗ ПРОТОКОЛА БУЕНОСАЈРЕСКОГ ПАТОЛОГА

МЛАЂА ПЛАВОКОСА ЖЕНА словенског порекла, мајка три девојчице и супруга талентованог адвоката, извесна Светлана Санта Круз, продавачица у књижари у једној од улица четврти Сан Николас, бацила се под воз на најстаријој аргентинској метро линији Плаза де Мауо-Плаза Мисерере. Био је то седми несрећни случај исте врсте током текуће године, а обдукција која је процедурално оба-вљена у Националном институту за патологију у Буенос Ајресу, потврдила је, као и у пређа-шњим аутопсијама, да је смрт наступила од последица физичке трауме без елемената претходног насиља и принуде. Дежурни пато-лог који је рутински обавио сецирање, попуни-вши уредно протокол на концу свог дела посла, не без чуђења и са одређеном зебњом, прило-жио је поступајућем полицијском инспектору, робуственом металном силом неоштећену, добро очувану карту коју је несрећна жена купила на билетарници метроа свега петнаест минута пре смрти. Поред основних административних података, на истој је била исписана и

предвиђена рута путовања. Обративши пажњу, луцидни иследник је безглаво појурио ка продајном месту и стигавши на одредиште, задихано, разјарено и врло грубо ставио лисице на руке непомичном продавцу. Овај се на суду правдао простодушно и искрено, признајући да је карте за прошлост продавао испод руке, али да је то чинио са великим милосрђем након вишедневних, очајничких инсистирања душевно сломљених путника које никако није могао да одбије, не знајући при томе, како да им помогне на други начин.

III награда

Драган Недимовић • Горња Топлица

АГЕНЦИЈА ЗА БРЗЕ ПРСТЕ

или

Криминал танго¹ Марина Маринија

Из ДОБРО ОБАВЕШТЕНИХ извора блиских одређеним круговима, дође глас. На предлог оног чије се име не изговара и чији се предлог не одбија, донета је историјска одлука да се приступи организовању Агенције за брзе прсте на бази јавно-приватног партнерства, а која ће деловати у оквиру Министарства за силу, неправду, финансије и излучевине. Логично. Због логистичке подршке.

Тако је мој извор (скоро па двоструки шпијун) почео поверљиву причу. И онда наставио.

Организационо, Агенција ће бити подељена на секторе, односно на места где су највеће гужве, и то: сектор за градски саобраћај, сектор за пијаце, сектор за редове пред поштама и банкама, сектор за домове здравља и болнице, сектор за верске објекте и сектор за гробља. Сваки сектор ће имати свог шефа или капа, а на

¹ Поднаслов је позајмљен од истоимене песме коју је италијански певач Марино Марини објавио на сингл плочи 1959. године.

челу целе организације ће бити Капо свих капа или на италијанском *Capo dei tutti capi* у складу са славном традицијом и организацијом италијанских родољуба и осведочених патриота по систему *Viva Italia!* Остављена је могућност да се дода још неки сектор уколико се уочи прилика. Потреба је константна. Разматрало се да се формира и сектор за културу којим би биле обухваћени музеји, позоришта, изложбе-негалерије и књижаре, али се од тога одустало, јер је моментално доказано да би сектор био непрофитабилан. Из разумљивих разлога у старту је одбачено да постоји сектор за народне игре као што су фудбалске и кошар-кашке утакмице, коцкарнице, фолк концерти, клубови треш музике и стриптиз барови. Власници, учесници и публика тих садржаја су оцењени као важан стуб стабилности, а од њих се већ приходује на посебан начин, па не би било памтно ударати им глобу на глобу.

Е сад, шта је циљ? На тајном састанку иза неколико затворених врата и наравно свих прозора развила се жучна монолошка дискусија у којој је предлагач постављао питања и одмах одговарао на њих. Рецимо овако: Јел' постоји полиција, постоји, постоји и комунална милиција, постоји, постоје и порезници, постоје као у свакој нормалној и свакакој другој земљи, постоје и извршитељи, постоје и то они које је бивша власт основала, па им сада не ваљају, постоје и контролори у аутобусима, постоје и контролори паркинга, постоје. Постоје и ... Свашта још постоји што доноси паре.

Оглобиш народ за прекршај и узмеш му паре по систему "У мојега татка поголема патка". Али, народу ипак нешто остане. Не можеш да га казниш што дише, што понекад говори и што се понекад, али врло ретко, дере, а не бију га. Оно можеш, али то не би било у цивилиза-цијском и демократском духу. Треба нам начин како да узмемо народу то што му остане у џеповима после плаћања свих дажбина и каз-ни. И да то што је осталао дође до државне илити наше касе, а не да се они трошкаре и разбацују у овој тешкој ничим изазваној ситуацији. Тако отприлике је речено. На крају пред-лог је био да то буду државни џепароши који могу успешно да изврше трансформацију туђег у њихово. За предлог је гласало 102% присутних. Ових 2% је донео Ђока санитарца који није део владајуће групације, али су га ипак сабрали у укупан резултат. Од вишка глава не боли. Јер, као одговоран човек Ђока ни за живу главу није хтео да пропусти учешће у историјској одлуци, а како је врло габаритан (160 кила живе ваге), тих 2% су таман према његовој величини. Тај чин пожртвовања и вере уписан му је у карактеристику што у будућно-сти може да му донесе значајно унапређење, рецимо у шефа екипе за пражњење и чишћење септичких јама тзв. сенкрупa. Уз унапрађење се добијају и рукавице као осетно додатна погодност.

И тако чим је пала одлука, екипа покварених, проверених, верних и мање-више вештих адвоката је навалила да предлог који се не одбија укалупи у постојеће законе и прописе.

Делимично су успели, али је доста тога преливало преко закона и улазило у поље безакоња. То их није поколебало. Уосталом, није било ни битно. Предлагач је закон. И виши циљ који је изнад свих нас и свих закона, правила, јавног интереса, образовања, лепог понашања и кућног васпитања.

Онда се, како закон налаже, кренуло са оснивачким актом, статутом, органима управљања који су већ били изабрани од стране оног чије се име не изговара и на крају систематизација. Ту се запело. Појавише се подељена мишљења око тога какав кадар изабрати за тако важан и уносан посао. Једни су били за то да запослени буду свршени академци или бар полазници завршне године. То су правдали младошћу, оданошћу, одсуством памети и полетом за радним победама. Други су били за то да се упосле проверени искусни кадрови који имају дугогодишњи статус гехничара набавке потрошних добара мануелног смера, а и од раније су познати полицији што се сматра за додатну препоруку. Јер, оне прве, младе треба технички обучити. Теоријски они су у реду, али сада је потребна техника и то што пре. Нема се времена за темељну обуку. На гласању победише ови што су били за искуство. Овог пута са 98% гласова. Остатак до 100% су били они које је у тренутку гласања притерало, па нису могли да гласају из клоње, а ови остали нису хтели да их чекају. Одсутнима је тај гаф уписан у карактеристику и користиће се у некој прилици у будућности као

доказ да је тај и тај у одлучујућем тренутку засрао ствар.

Када су све то лепо утврдили, расписа Агенција конкурс. Истина, није га објавила у дневним новинама и таблоидима како је уобичајено, већ је пустила глас. И оде глас од уста до ува на трибине стадиона, на сплавове на Сави и Дунаву и у ноћне клубове и концарнице Београда, а богами оде и до Маринкове Баре и земунских Ледина, па и у неке институције система. Потребан брзопрсти кадар. Пријавите се ту и ту. Плата почетничка плус проценат од оствареног учинка, статус за почетак привремено-повремени, заштита загарантована, за питомце КПЗ рад само викендом и аболиција или помиловање према доприносу заједничкој ствари.

Добро обавештени извори блиски одређеним круговима описују и како изгледа један типски разговор за новосистематизовани посао.

– Добар дан – каже члан изборне комисије.

– (глимоглав) – кандидат не каже ништа, али шара очима по просторији гледајући којим путем може најбрже и најлакше да зајди ако затреба.

– Седи и слободно скини ту чарапу са главе. Сви смо овде наши. Ајде сад, име и презиме?

– Б.Ј.

– Знамо ли се ми?

– Знамо, знамо, само што не можеш да ме препознаш

– Видим познато ми име и презиме, али се лика нешто не сећам

– Променио сам лични опис. Уствари, нисам ја већ ме средила браћа са Севера. Мало смо се кошкали. Ја сам са Југа. А радимо, бре, за исту ствар, ал' ето...

– Мало сте се кошкали, кажеш. Па како изгледа када се много кошкате?

– Је'л то као нешто из Маратонаца?

– Па скоро. Него, да ли си понео CV?

– Нисам, ал' сам понео М-88 дуга деветка.

– А јеси ли оверио пријаву?

– Неке јесам оверио, али ту пријаву нисам.

– Зашто си се пријавио за овај посао?

– Мислим, брате, значи не могу више као приватник. Плати овом, плати оном, радим дан и ноћ, а глава у ранцу, немам викенд и празнике, немам регрес ни топли оброк, ништа. Само ради, ради... Сачекуј, мери, пакуј, дели... Наплаћуј доспела дуговања на овај или онај начин, пази се мурије... Па рачунам да моје искуство може да ме одведе на државне јасле. Плата иде, сви те штите, можеш да радиш шта оћеш, кад оћеш и кога оћеш, неће да те апсе, а ако те и апсе то је тек онако, јер те одма пусте. Лак посао. Нема фрке осим ако те неко већи, јачи и бржи не увати са руком у његовом џепу. Онда си најбо. Али то је прихватљив ризик. Окрпе те, мало одболујеш, па поново. Можда, ако успешно

радим, ништа не видим и ћутим могу да напредујем до *Caporegime*. Јебига, да изви-ниш, али треба мислити на пензију.

Када сам чуо ову причу, рекао сам том извору блиском одређени круговима да сам убеђен да је све измислио само зато да ме насекира јер зна да сам лабав са живцима.

– Видећемо – одговорио ми је са завереничким осмехом на лицу који је недвосмслено говорио да је потпуно сигуран у оно што је испричао.

Славица Ракчевић • Београд

МАЛЕЧКА ПРИЧА

ОТОЧКЕ БИБЛИОТЕКА од мој родни град расписаја конкурс за кратку причу. Мож' писујеш које 'оћеш, казују слободна тема, а награде поголеми.

С'г ће ги писујем некоје много убаво о севдах и љубавни дерт, ал' с'с срећан крај.

Седим си цел д'н, писујем, пробавам, ал' тешко ми. Леле, кој ће тол'ко да пише?!

И малечка прича за мен' много писување. Море, ћу баталим тај пос'о! Право да ви зборим: ја си бележим афоризми, сам афористичар цел живот.

Ете, такој.

Београд, 24.01.2026.

Тиса Фелбаб • Кикинда

„ЈЕЗЕРО“

ПОЛАКО ЈЕ ЗАВРНУЛА ноговице панталона. Пре, када је чешће пливала, носила би цветни, једноделни купаћи који је купила док је живела у граду. Подсећао ју је на детињство. Крајњу детињу нежност, обојену најсветлијим бојама и најпитомијим дезенима. Питому, налик ланету. Данас није могла да се натера да мари за толико тривијалну ствар као што је купаћи костим. Најобичнија дневна одећа ће бити и више него довољно добра. Кадкад би нехотице закачила суву кожу неравним ноктом, оставља-јући танане беле линије. Мајка јој је говорила да је то знак дехидратације. „Телу не дајеш довољно воде. Када остариш изгледаћеш као бобица сувог грожђа. Испијена и смежурана!“, говорила је. Па, није погрешила. Утеха за сваку бору на њеном телу и лицу може бити некаква прича. Авантура и пустоловина из младих дана у којима је ипак заборавила да успори. Никада није успоравала, никада се није заустављала. Колико год су је плућа пекла или колико год су јој ноге трнуле, није давала себи ту привилегију. Без обзира на то колико је делова ње или других отпадало уз одзвањање њених корака.

Језеро се налазило у задњем дворишту старе породичне викендице. Свако задње двориште сваке викендице коју је имала свака породица излазило је на језеро. Мајка је хтела

да се њихов део прилаза истиче. Да се види да су они „заиста виши“ него остали чија је ограда додиривала њихову. Стога су поставили кратак дрвени прилаз, сасвим довољно дугачак и таман како би принео илузију да је њихова викендица истински центар света. Уколико би цео свет могао да се згужва и изобличи у мало викенд-насеље недалеко од града. Толико ноћи је седела на ивици, пуштајући да јој ноге милује мирна језерска вода док јој крв пију комарци. Мирис устајале и благо слане воде језера помешан с четинарима је био мирис лета. Улазећи у језеро, увек би користила прилаз, како би се стопила с водом на над-људски начин. Жудела је за пажњом, макар то био и покоји пар очију суседа којима није марила да сазна имена, а којима су она и њена породица били одавно превазиђена тема. Било да ускаче у воду као дете, или да грациозно склизне у исту држећи се за руку неког ко би био довољно наклон да јој помогне, користила је прилаз колико и како год је могла. Данас то није био случај, додуше. Можда зато што више није било полубудних очију које су је гледале из пуке досаде. Можда зато што су јој кости биле суве и круте, те без помоћи не би могла да сигурно склизне у језеро без да се оклизне и повреди. Држећи кичму правом, а поглед упрт у стопала укопана у грубом песку и шљунку, тромо је ухотала у језеро директно поред прилаза.

Викендица је била резервисана за пливање и натапање чистим ваздухом планине. Изаћи из града представљало је спирање буке и прља-

вштине, било људске, било физичке. Све у граду је било крајње суво и испијено, а што дуже је остајала у њему, он јој је деловао све сувље. Одувек је био сив и тврд, цемент и тротоар су били његова главна атракција. Увек ју је подсећао на вечну зиму, без обзира на то колико летње сунце може да угреје његову монотонију. На језеру, на викендици, увек је било добро. Она је живела на вечитој периферији касног пролећа и раног лета. Купала се у капима летње кише која би је немилосрдно извукла из језера. Осетила је сваку кап на затегнутој кожи. Клизи јој кроз густу, таласасту косу боје тамног храста, осетила је како путује са краја власи на њена права леђа, или како јој клизи са чела, преко носа, па између усана. У тим тренуцима је и она била природа. Она је била лето. Стога није марила да долази на викендицу зими. Температура би немилосрдно клизила дубоко испод нуле. Све би било оковано снегом и ледом. Лед је никада није привлачио. Чврст, безобличан и груб. Природно огледало. Можда јој се зато није свидело. Никада није докучила да ли јој је одраз њеног лица будио нелагоду, или је за то било криво превише природно претапање њених црта лица у лед. Болно слични. У моменту када је вода додирнула пресавијену ногувицу њених панталона, поново је погледала у дно. Никада није ни скинула очи с њега, али га није ни посматрала. Чиста беж боја је постала неугодно браон. Па, добро. Свеједно је и очекивала то. Само је наставила да

хода даље од обале. Вода је још увек превише ниска како би се сагнула и кренула да плива.

Море је никада није нарочито привлачило. Превише непрегледно. Превише отворено. Цео свет би био бачен на кривудава и неуредну плажу, свако остављен да се бори за себе у преслааној води и на ужареном песку. Со би јој увек нагризла косу и сунце би јој пропржило кожу. Никада није ни волела гужву која би била неизбежно присутна на плажи. Могла је да закључи ко је какав, али није могла видно да се одвоји од њих. Видело би се ко је превише грубо узвикивао и ко је немарно, прекривен зрнима песка, седао на пешкир. Мајка ју је научила да тако и раздваја људе. „Мочварна вода, мила. Баре и блато и кишница. Са њима и не причаш.“ Саслушала је, јер разуме и јер и она то увиђа. Базени су тек били неприкосновена тема. Лажно чисти. Људи који су тамо ишли су били још очигледније ниски и немарни. Уколико имаш који динар и комад одеће који може проћи као купаћи костим, смео си да уђеш и да радиш шта год ти срце пожели у кутијама течне пластике. Једино је веровала свом језеру. Чисто као дијамант, природно и приватно. Њено. Када је довољно стасала да размишља тако, толико смислено, остали људи више нису ни долазили да проводе време у својим викендицама. Тако је и боље. Њена породица и она. Перфектно сами. Када јој је вода достигла прса, и када је морала да стоји на врховима прстију како би браду одржала изнад ње, нежно је уздигла руке и

пустила да јој тело безбрижно отплута ка површини. Почела је да плива ка средини језера.

Прва ствар коју било ко од нас спозна је вода. То је научила на биологији у средњој школи. Приватна, квалитетна школа, намењена само најбитнијим девојкама које држава може имати. Свака беба, стога и свако од нас, лежао је у мајчином стомаку, у постељици натопљеној водом. Пре удаха, пре погледа, пре мириса, постојала је само беба и вода. Можда је зато толико и волела да плива. Подсећање на најприродније стање у ком неко може бити. У моменту када напустимо ту воду, првобитно језеро, сушимо се. Можда тада и настане прва бора. С временом, престајала је да види потребу прилаза. Прљавштину плажа и базена. Одбојност зиме. Знакови неке нејане висине и чистоће која јој је пала у крило чистом срећом рођења. Дијамантски накит је само личио на полупано и сломљено стакло. Нахранила је морску воду њиме. У тренутку када је изула балетанке на обали језера, знала је да неће имати снаге да се окрене и отплива назад. Прихватила је то отвореним рукама. Првобитно језеро је сада недостижно. Али ова друга постељица је постојана и присутна. Те се у њу враћа. Циклус воде путује из кише, у језеро, у облак, па назад у кишу. Можда ће и она постати део зачараног круга. Није се окренула да види обалу.

Саша Матешин • Врдник

ПЕТНАЕСТА

КАД СУ МЕ ПИТАЛИ хоћу ли да будем директор школе, рекао сам да нећу. Онда сам рекао да хоћу. То је отприлике цела логика овог посла.

Има једна ствар коју ти нико не каже: чим седнеш у ту канцеларију, постанеш мета. Не зато што си нешто урадио, него зато што сад имаш кључ од сефа са печатима. Колеге с којима си се дружио изненада имају питања. „Чуо сам да су ти из општине наложили да при-миш неког?“ Нису. „Кажу да ћеш нас мењати.“ Нећу.

Али то није битно. Моја реч остаје у канцеларији; њихова већ кружи ходником. Запиташ се како је могуће да те људи који те познају толико година сад гледају као странца. Онда схватиш: не познају те. Познавали су колегу. Директор је други човек.

Слали су ми инспекције. Анонимне пријаве, наравно. Увек писане истим стилем. Исте грешке, исти тон. Могли би бар да промене фонт.

Знаш ко те пријавио. Знаш зашто. Али не можеш ништа. То је игра у којој други пишу правила.

Дошао ми је родитељ једном, факултетски образован. Седе у канцеларију као да је његова. „Моје дете има право на боље.“ Питам на боље

од чега. „На боље од овог.” Објашњавам да дете има три неоправдана, да не доноси прибор, да омета час. „То је проблем вашег наставника”, каже.

Други ме зове у девет увече, на летњем распусту. „Зашто је двориште закључано?” Зато што је девет увече. „Али моје дете нема где да се игра.” Објашњавам да школа није дежурна апотека. „Морате да решавате овакве ситуације.” Решио сам. А решен сам и да спавам, сад.

Престао сам да објашњавам. Свака реченица може да се искористи – ако не одмах, онда касније. После недељу дана – инспекција. Анонимна пријава. Одлучио сам да не размишљам о томе више.

Министарство сваке године шаље нова обавезујућа упутства. „У складу са чланом 126. став 4. тачка 18. директори су дужни да...” Читам. Не разумем. Зовем министарство. „То би требало да вам је јасно из самог текста.” Није ми јасно. Али попуњавам образац. Шаљем. Добијам одговор да сам погрешно попунио. Попуњавам поново. Добијам одговор да је рок истекао. Пишем да је рок истекао јер су ми вратили образац. Добијам одговор да је то мој проблем.

Цев је пукла пред грејну сезону. У петак увече, наравно. Зовем фирму за поправак. Траже сто пет хиљада динара – за цев, викендом. Смејао сам се док сам спуштао слушалицу. Сто пет хиљада?! Па то само кум за свадбу даје.

На крају смо одрадили мајстор Стева, до-мар Ивица и ја. Коштало нас је дванаест хиљада динара. У понедељак су деца имала грејање. Нико није приметио. Нико није питао. Али да није било грејања, сви би приметили.

Није била само цев. Кад сам дошао, школа је била руина. Зидови су влажили, грејање је радило колико да преживи сезону, плафон се држао из навике. Годинама сам сређивао папире, пратио радове, тражио средства која нису постојала. Али сам их нашао. Сад све изгледа пристојно. То је био мој део: гомила ситница које су претвориле хаос у ред.

Жалбе нису престале – табла и даље није довољно равна. Тако систем одржава равно-тежу.

Једном је наставник дошао да ми каже хвала. Без разлога. Само зато што сам био фер према њему пре месец дана. Нисам ни запам-тио шта сам урадио. Али он јесте.

Дете ми је донело цртеж. Нацртало ме испред школе. Био сам висок и имао сам осмех. Закачио сам га на зид у канцеларији. После два дана сам схватио да гледам неког другог. Скинуо сам га. Човек на цртежу се и даље смеје. Ја више не знам како.

Кад су почеле блокаде, свако је знао шта је исправно. Само се нису слагали око тога шта то тачно значи. Једни су тражили да затворимо школу. Други су говорили да деца не смеју да

испаштају. Трећи су чекали да виде ко ће победити, па да им се придруже.

Имали смо гласање о штрајку. Четрнаест за, четрнаест против. Наставница коју сам за-
послио пре годину дана била је петнаеста.
Погледала ме. Погледала их. Рекла је: „Ја ћу како
одлучи већина.” Четрнаест – четрнаест. Она је
петнаеста. Чекао сам да дода нешто. Није.

Нико не бира страну. Сви бирају побед-
ника, а савест оставе за после.

Следећи дан сам замолио две најмлађе
наставнице – запослене пре неколико месеци –
да изађу на ходник док траје штрајк. Петнаест
минута. Само да неко пази на децу. Спустиле су
главе. Нико није изашао.

Изашао сам сам.

Нисам знао да ли сам љут или само уморан.

Једном сам сео са колегом у кафићу. Поз-
навали смо се двадесет година. Причао је о свом
сину; ја сам климао главом. Али нисам слушао.
Слушао сам шта не каже. Да ли ће помињати
колегиницу коју сам морао да опоменем. Да ли
ће тражити нешто. Да ли ће тестирати терен.
Двадесет година пријатељ-ства. Пола сата
сумње. Није било тешко изабрати.

Нисам га више позвао. Ни он мене.

Жена ми је рекла једном да сам се проме-
нио. У праву је. Питала ме је да ли сам уморан
или само не желим да причам. Рекао сам да сам
уморан. Истина је била другачија: престао сам

зато што све што кажем код куће звучи безопасно. Као да причам о животу неког другог.

Једном сам покушао да јој објасним како то изгледа кад сви више верују папиру него теби. Слушала ме је. Климала је главом. А онда је питала: „Шта ћемо данас за ручак?“

Нисам јој замерио. Само сам схватио: то више није њена прича – само је моја.

Понекад се питам зашто је баш овде тако. Зашто анонимна пријава ништа не кошта. Зашто лојалност ништа не вреди. Зашто смо сви петнаести – чекамо да видимо ко ће победи, па да им се придружимо.

Онда се сетим да није питање места.

То је принцип: када нико не верује систему, сви почињу да варају систем. А директор је само пион – ту да прима ударце док табла не пукне. И онда га замене.

Седим сам после смене и гледам слике по зидовима. Деца одлазе, проблеми остају. Једина разлика је што знам та лица сад, кад су родитељи. Онај дечак који је био један од најлошијих ученика сад ми пише да његова ћерка треба да иде у бољи разред. Она девојчица која је плакала сваки дан кад је требало да излази на таблу сад ме зове да се жали што њена ћерка мора да излази на таблу. Круг се затвара.

Касно увече прођем ходником. Чујем своје кораке. То је једини доказ да ту постојиш. На

зиду виси фотографија са прославе Дана школе пре шест година. Ту сам негде, у задњем реду. Још увек наставник. Тамбураши у позадини. Смејем се са колегама. Не сећам се шта нам је било смешно. Не сећам се ни како је бити део тог смеха.

Понекад уђем у празну учионицу, седнем позади и гледам школску таблу. Покушам да призовем осећај какав сам имао као ученик. Не иде. Превише сам стар за то, или само уморан – или једноставно не постоји више. Као да сам увек био директор. Као да никад нисам био неко други.

Нисам сигуран да сам био праведан. Нисам сигуран да је то уопште могуће. Али сам покушао.

Кад су ме питали хоћу ли да будем директор, рекао сам да нећу. Онда сам рекао да хоћу. Четрнаест за, четрнаест против. Ја сам био петнаести.

Никола Новаковић • Пале

ШЕСТ ШАМПИТА

Вујадин Порубовић је одлучио да Ани за годишњицу купи златну наруквицу. Три мјесеца не пуши, рачуна да је то довољно. Она мисли да не пуши двије године. И то је љубав. У златари је нека млађа жена, понаша се као да је газдарица. Сумњичава је, мада је Вујадин обукао сако. Показује му неке тањушне наруквице какве се купују за крштење дјевојчицама из комшилука или осредњим љубавницама. Вујадин показује на једну под кључем у орма-рићу. Да, баш такву жели. Кад му каже цијену схвата да је ипак требао апстинирати бар двије године. „Ту ћу, сачувајте ми је док подигнем паре!“ Излази из златаре која се налази између апотеке и кладионице. У апотеци сигурно неће утростручити своју уштеђевину. Трећину пара ставља на неке бројеве, посљедњи је четрдесет и три, трећину на неког бијелог пса покуњених ушију, трећину враћа у новчаник. Листих са бројевима му пада, али пас побјеђује. „Гдје трче ови пси?“, дјевојка иза стакла слијеже раменима. Није крила своју резигнацију према послу који је обављала. „У Иствичу“, промумла кибицер за столом у ћошку. Зарадио је доста, али не и довољно. Била је то посљедња трка дана. Јутро је, нико не игра фудбал у девет ујутро. „Имате крикет и господин се клади на крикет“, одговорила је невољко цура иза стакла. Према акценту

Вујадин закључи д-а је и она негдје из провинције, вјероватно је студенткиња док има ту алку у носу. Пакистанска лига, јасно да је све намјештено. Кибицер изгледа преозбиљно. Вујадин одвади пола новца и каже: „Све контра њега“. Смисао кладионице је изостанак било какве логике. „Ово вам је Т20, потрајаће“. Вујадин је само чуо да ће потрајати. Њему се нигдје не жури, а у Пакистану ће скоро мрак. Отишао је до хола тржног центра који је претворен у кафић. Наручио је чај од бруснице. Ана пије само зелени. Њему је зелени гадан, али он воли Ану. Одувијек. Четрдесет и седам година. Вујадин је возио трамвај и Ана је ушла на предња врата и прошла право кроз њега. И потрајало је то. Пола године јој је нехајно додиривао прсте док јој је издавао карту. Онда јој је неколико мјесеци таркао длан враћајући кусур. На зиму је први пут замиловао руб њеног кажипрста преко рукавице. Послије двије године је сама дошла у његов стан. Била је јесен, а она је носила црни грудњак. Није му дозволила да га скине. Послије су појели шам-пите које је Ана донијела. Ана је била удата. Нису имали дјеце. „Мој муж силно жели дјецу“. Није плакала кад су први пут водили љубав. Најгоре што им се могло десити било је да затрудни и да све оде низ воду. Умјесто ње је затруднила мужева колегиница из Високог. Семинари у Неуму су одувијек били тако пло-доносни. Чекали су пола године након њеног развода да се узму. Довољно да упозна сва мјеста на њој која је сањао откако је ушла у његов трамвај или скоро сва. Вјенчали су се

скоро тајно, али су им његове колеге направиле свечани ручак у радничкој мензи на ремизи. Тада су се први пут вољели у напуштеном трамвају, а Ана је први пут скинула грудњак. И сад може осјетити његову мекоту под прстима и слadak укус шампита које је јео с њених груди. Ана је правница, прешла је у његово предузеће да лакше добију стан. И сад живе у њему и сад је исто намјештен као прије четрдесет година. Само је телевизор нов. Столарију су им промијенили након рата. Зачепили су и рупу у зиду која их је дочекала кад су се вратили. Рупа је имала облик срца. „Види рупе, исто Босна“, рекао је зидар. Нису мијењали оштећени кревет, поправио га је комшија Рифат. Његова жена им је донијела шест шампита на дугуљастом тањиру. „Знам да волите“. Рифат је био заљубљен у Ану. Вујадин је знао да су сви мушкарци које је познавао заљубљени у њу. И понека жена. Зато је и волио да показује њене слике с плаже, из бање, хвалио се и рентгенским снимком њене поломљене бутине. Нек пате. Сад је већина тих људи помрла, неки су изгинули, али има и преживјелих. Вујадин одавно у овом граду није познавао никога, а није му ишло да упознаје нове људе. Сви нови људи су личили на старе. Попио је чај, послао поруку и кренуо ка кладионици. Успут је отишао у толает. Над лавабоом је срео поглед кибицера. Фркнуо је на њега и изјурио вани, а да није ни обрисао руке. Можда их није ни опрао. Сад је имао скоро колико му је требало. „Јесте ли ви неки тајни играч крикета. Можда сте

љубитељ Алисе?". Дјевојка је била плава и чаврљива. Личила је помало на једну глумицу која је сваки дан излазила код Народног позоришта. Давно некад. Ана никад није била плава. Можда је некад и брбљала, али откако не чује најбоље пази да што мање говори. Она је жена с мјером. Зато су сви и заљубљени у њу. „Јел` има било шта да се игра?". „Имате тај, као лото неки". Прекрижио је бројеве, умјесто 43 прекрижио је четрдесет и четири. Јутрос је погријешио. Дешавало му се у задње вријеме да брка имена малих улица уз пут. Дао је пола новца. Поново је добио. Дјевојка је изашла иза пулта и загрлила га као што би га грлила кћерка коју никад нису родили. „Баш сте срећник!". Појма немаш колики, али није то рекао, само ју је додирнуо по носу да осјети хладноћу метала. Сада је имао довољно за Анину наруквицу. „Боже, нећете ваљда све те паре носити у џепу?", преозбиљно је прошапнула студентика. Можда је студирала лошу глуму за домаће ТВ серије? „Нећу далеко". Вујадин је ушао у злата-ру. Златарка је пребацила осмијех на услужни мод. Запаковала је наруквицу у најскупљу плишану кутију, затим ју је умотала у сребрна-сти папир и на крају је све то ставила у најљепшу црну врећицу. „Има ли овдје још за три минђуше?". Нашло се. Вујадин је изашао из златаре, поново отворивши врата кладионице. „Ово је за тебе". Пружио је дјевојци кутију испод стакла. Гледала га је преко залогаја. „Видио сам да имаш три рупице у лијевом уху". Вујадин је на ходнику позвао Јакшу. „Јеси ли стигао?". Јакша је био

његов сестрић. Ана већ двије године живи код Јакше. Заправо, живи у дому за старе који држи Јакша. Она је тражила да је тамо пребаце кад више није могла само до тоалета. Није могла дозволити да јој Вујадин мијења пелене. „И то је љубав!“. „Не, то није љубав, то је одвратно“, вриснула је прије него шта га је пољубила. Ана има собу за себе, једина у дому. Јакша ће за то добити њихов стан. Вујадин ће ионако умријети заједно са Аном. Дан-два касније, ако не буде имао среће. Тако је одлучио. Кад је видио поклон који је Вујадин пажљиво паковао у крило Јакша га помилова по рамену. „Кад порастем бићу Ти, вјеруј ми.“. Јакша је возио полако, али су ипак брзо стигли. Сезона је грипа и Вујадин није могао ући у дом. Довезли су Ану у колицима. Учинио му се да се осмијехнула, учинило му се да су јој се длачице на надланици заиграле док јој је миловао руб кажипрста преко гумене рукавице. Отпаковао је поклон. Ана је подигла палац у смјеру болничарке. Вујадин ју је замо-лио да пружи руку. „Молим Вас господине, то није у реду“. „Нема то везе са редом, то је љубав“. Болничарка је пустила сузу која је канула на Анино раме док им је Јакша прила-зио са дугуљастом тацном на којој се гурало шест огромних шампита.

Радмила Стојадиновић • Пожаревац

НЕПОЗВАНА А МОЈА

СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО једном ситницом, оним љубазним уступањем места у превозу. „Бако, изволи“, рекао је младић, са осмехом који не трпи приговор. Села сам. Као да сам потписала нешто ситним словима, а да нисам прочитала услове. Нисам то одмах повезала. Бако? Ма дај. Ја још увек журим, касним, планирам, имам хиљаду и једну обавезу у односу на баке.

Али од тог дана, мој стан више није био само мој. Приметила сам да у кући нешто није на свом месту. Као да је неко ушао и померио казаљке без питања. Није било трагова обијања, ни разбацаних ствари, само се у ваздуху осећало присуство. Тешко, старо, упорно.

Некако, без куцања и најаве, уселила се та бака. Моја бака. Не она са марамом и штапом. Ова је била тиша, упорнија и врло сналажљива. Није заузимала простор, само га је преуређивала. Фиоке су почеле саме да се затварају, светло да се гаси раније, а тишина да траје дуже него што сам навикла. Не плаћа станарину, зато плаћа цену на друге начине. Уместо новца, оставља умор у костима. Уместо рачуна видне боре око очију. Кад извадим новчаник, новац се осипа као лишће у јесен, а она негде у тишини жваће нешто слатко, крцка, задовољна. Од кад је дошла, мере више не важе. Вага има своје мишљење. Степенице су дуже. Торбе теже. Дани

краћи. Гардероба се смањује ноћу, док спавам, као да тканина има своје тајне договоре са њом. Само срце још покушава да се не да.

Прво сам је приметила једног поподнева, кад сам уместо да истрчим напоље, села. Само тако. Без разлога. Седела сам и ништа нисам радила, а ништа ми није ни недостајало. Тад сам схватила да је она ипак ту. Моја бака не наређује. Она шапуће и подсећа да попијем воду јер је то здравље. Говори да не морам све послове одмах да завршим. Учи ме да није срамота рећи *доста*. Овај свет неће побећи ако ја мало станем.

Онда је почела да се игра скривалица. Кључеви? Нису на месту где увек стоје. Телефон? Звони, а не види се. Наочаре? На глави, наравно, а ја то сазнам тек после пар минута панике. Она премешта ствари из навике. Документа, папире, сећања. Оно што сам знала напамет, сада морам да тражим. А оно што сам хтела да заборавим, она пажљиво стави на сред стола.

Највише ме је шокирала једна фотографија. Листам албум са комшиницом, показујем слике и питам је:

– А ко је ова бака? – Она ме погледа, као да сам ја нешто чудно рекла:

– Па ти. – Ја? Баба?! – Е свашта, ти Даро треба да идеш код очног. Почела си слабије да видиш изгледа. Негде дубоко у себи, ипак сам се замислила и можда чак и поверовала. Осети-ла

сам се као да ми је неко без најаве додао још једну титулу, без консултација и свечаности.

Моја гошћа је била све опуштенија и упорнија. Ноћу уме да буде нарочито активна. Пробуди ме, немирна и тражи да шетамо. Не по улици, шета ме по мислима. Тада се сећамо, пребројавамо, пуштамо оно што више не морамо да носимо. Она зна кад је време да се нешто остави на миру. Понекад сам јој се бунила. Хтела сам назад ону брзу, лаку верзију себе. Ону која све може и ништа је не боли. У неком тренутку помислим чак да је отишла. Да се предомислила. Али онда ме колена заболе без разлога или заборавим зашто сам ушла у собу. На жалост, сваки пут кад бих покушала да је призовем, појавио би се умор који раније нисам познавала. Онај искрени, што не трпи лаж. Знам ја, још је она ту. Распаковала се. Пустила корење. Кажу да се против таквих не бори. Кажу да јој не треба отворати врата. Нико не говори шта да радим кад та врата више и не примећујем, јер је она одавно унутра. Седи. Чека. Стрпљиво броји године уместо мене.

Тада сам коначно схватила: она се није уселила, то сам се ја променила. Није била странац. Била је део мене који је коначно добио глас. Она која зна кад је доста и која уме да закочи. Она која се не стиди година, јер зна шта су донеле. Престала је да се правда било коме. Сад живимо заједно, без поделе. Постале смо једна целина која је престала да се свађа са временом. Не истражујем више шта сам постала, сад се са њом упознајем.

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.

На крају сам открила да нисам добила цимерку. Добила сам карактер са искуством. И није проблем у томе што је старија. Проблем је што је у праву.

Љиљана Костић • Београд

АЈВАР НАШ НАСУШНИ

ТОГ СЕПТЕМБРА стара мајка је одлучила да се купи само сто педесет килограма паприке.

– Осам џаци.

Комшије су дуго мислиле да продајемо паприке. Ове године је смањила количину за педесет килограма јер је стижу године. Али се добро држи у осмој деценији.

– Куку, ће врне... – хватала се стара мајка за главу.

Па је моја жена морала да скочи да „мица џаци”. У овој кући прво се ради, па се онда постаје свој. Заправо, више их је вукла, што је мајку додатно изнервирало, па се буквално двапут ударила у главу. Обе су ме подробно информисале о овом догађају.

Тежи рецепт на свету не постоји. Прво переш паприку – коју само она зна да купи, и то појединачно – па је печеш, па је љуштиш, па је цедиш, па је мељеш и, на крају, пржиш. Тешко је то и описати, а камоли урадити. То систематско и мултидисциплинарно вађење душе паприкама зове се ајвар.

Успут ти отпадне кичма и разбије те ватра поред кубета, ал’ радиш и ћутиш. Пропадне ти и септембар и годишњи одмор, јер за ајвар су потребне и психофизичке припреме. А кад дође до љуштења – добар си. Види се крај.

– Ћути и љушти! – командује она. – Има много, мајко... – У много, кога бијев? Ће се изеде. Ће гу ољушtimo.

Сав тај труд служи само томе да се две тегле поједу одмах, с вољом, и да се констатује да ајвар није довољно љут или слан. Осталих педесетак је ту да се подели свима који су га пробали и похвалили кад пођу кући.

– Трчи у подрум! – само мрдне главом ка снајки, да гост не остане без ајвара за понети.

А док се такви добитници не изређају, сваки ручак и доручак иде уз њену реченицу:

– Изеди си ајварче!

На другој страни кубета, у облаку дима, сопственог зноја и мириса изгореле коже паприка, чучи снајка. Дошла је из Крагујевца пре две године, са оним њеним меким „бре” и осмехом који је полако гаснуо како су очекивања од ње стално расла. Она љушти пажљиво, као да рестаурира икону, скидајући сваку црну тачку са мяса паприке. Све она разуме, само не овај језик. Не зна, јадна, да у овој кући паприка нема достојанство, већ само судбину.

– Синко, тој се не пипа такој. Тој се дере! – одсече мајка, не подижући поглед са шерпе.

Она своју паприку свуче у једном потезу. У њеним рукама кожа пуца као стара хартија. Снајка подиже црвене очи, погледа у оних преосталих сто килограма што чекају у углу као

претећа војска, па тихим гласом који вуче на Мораву, изустити:

– Па, мајка Стано... па зашто оволико? Па ко ће ово да поједе?

Мајка је погледа преко наочара. У том погледу сабрало се свих шездесетак година београдског асфалта који никад није успео да прекрије пиротску калдрму у њеном срцу.

– Ће се изеде. Кућа без ајвар неје кућа. И неје тој само за једење – тој је да се зна од који смо – промрља и опет зари руке у врелу воду.

Снајка ућута. Схватила је. У Крагујевцу се ајвар прави да се заслади зима. Овде, на београдском асфалту, ајвар се прави да се преживи заборав.

Ја само додајем дрва у кубе и пазим да ми кичма сасвим не откаже послушност. Руке ми ипак највише чува.

– Мужле... – каже мајка кад хоће да ме подсети да сам ја следећи који ће ових сто педесет килограма тегли да носи у подрум.

Не знам како би она преживела годину без ајвара.

Не знам да ли би је уопште преживела.

Маријана Дробњак • Краљево

ПРОКЛЕТСТВО С ВЕРИФИКОВАНИМ НАЛОГОМ

ЗОВЕМ СЕ Летећи Холанђанин. Капетан. Легенда.
Проклетство мора. Инфлуенсер.

Имам скоро пола милиона пратилаца, што
и није тако лоше за некога ко је мртав.

Не питајте ме како се то десило. Све је
почело оног дана када сам схватио да ме се
људи више не плаше. Некада је било довољно да
се мој брод појави из магле – муње би парале
небо, море би кључало, а морнари би падали на
колена и запомагали и дозивали своје маме. Али
данас? Данас чујем:

- Јао, види овај *cosplay*!
- Брате, чекај да укључим камеру.
- Ово иде на *story*!

Братом ме нису називали ни док сам био
жив. А стору? Звучи безазлено, а заправо значи:
твоја вечна патња траје 24 часа и онда нестане.

Први пут кад су ме снимили, био сам
увређен. Размишљао сам како да се осветим
целом људском роду.

Други пут сам био збуњен.

Трећи пут сам схватио да је проблем у мени.
Што да не искористим то што сам другачији?
(#cringe)

Тако сам направио профил:
@FlyingDutchmanOfficial

Био сам поносан. Звучало је тако озбиљно.
Достојанствено. Легендарно.

Поставио сам свој први видео: кадар брода
у магли, драматична музика и мој дубоки глас
који каже: „Ја сам казна седам мора. Вечна
опомена смртницима.“

Прегледи: 253

Коментари:

„Супер ефекти“

„АИ“

„Ај скрати, досадно“

Скрати. Како да скратим своју трагедију? И
то на мање од 60 секунди? Лако је њима кад
немају све време овог света. Али нисам пуно
размишљао. Схватио сам да морам да се
прилагодим. Алгоритам не поштује легенде.

Други видео је био бољи: „ПОВ: изгубиш
душу па те брод и досадна посада прате заувек.“

Прегледи: 2 милиона

Коментари:

„Ово је толико aesthetic“

„Која камера?“

„Брате, ти си mood.“

Од тада снимам редовно. Ево јутрос сам објавио: „Добро јутро, смртници. Дан 143 847. мог проклетства. Данас тестирамо да ли могу да пролазим кроз зидове...”

Посада ме гледа ћутке. Мртви су, али чак и они имају границе достојанства. И мртви могу да суде.

„Капетане“, шапуће један од њих, „ово није била сврха наше вечне патње...”

„Ђути и држи тај ring light!”

Најпопуларнији садржај су, наравно, едукативни видеи:

„5 знакова да вам се приближава уклети брод“

„Како преживети сусрет са мнош (spoiler: не можете)”

„GRWM док лутам вечностима“

Једном сам покушао да се вратим старој слави. Снимио сам озбиљан видео. Мрак. Муње. Дубок глас.

Ја сам казна мора. Ја сам пропаст. Ја сам...

Коментари:

„Too much драма“

„Може парт 2 али краће“

„Пробај са тренд звуком“

Али признајем... има нечег опојног у пажњи. Вековима ме се свет плашио. Сада ме свет прати и лајкује.

Синоћ сам снимао *live*. Рекао сам пратиоцима да могу да ме питају шта год желе.

Питања:

„Да ли би излазио са човеком?“

„Hear me out...“

„Шта си у хороскопу?“

„Да ли можеш да прокунеш мог бившег?“

„Јеси слободан?“

Насмејао сам се наглас на последње питање. Ах, слобода. Како дивна реч за некога ко не може да умре.

Понекад, кад угасим камеру, стојим сам на палуби. Море је тихо. Небо без филтера. Тада схватим: нисам више легенда. Не изазивам страх. Постао сам садржај.

Али онда стигне нотификација. Нови пратилац. Нови коментар. Нови лајк.

И већ подижем телефон:

Добро вече, смртници. Данас вас водим на room tour најуклетијег брода свих времена.

Ипак, највећа казна мог проклетства није вечност него чињеница да на отвореном мору често немам сигнал. Некад сам био упозорење човечанству. Данас сам забава између видеа о мачкама и рекламе за шампон против перути.

Али, знате ли шта је најгоре? Најгоре је што, кад ми падне број прегледа, осетим панику. И знајте, ако нестанем, то неће бити због тога што сам ослобођен проклетства, већ зато што нисам добио довољно лајкова.

Светлана Папачек • Битољ

БАКСУЗЛ'К

БЕШЕ СИ у Ниш еден чорбаџија. Прочувен мајстор за дрво. Онаков за пенџер, украсено, мебел за дом... Ем голем домаћин, ем голем човек. Сви гу познаваше. И жена му беше голема домаћинка. Чистотиња...еве на. Прашај гу кога сакаш. Ама и таја голема жена. Мералкија за једење, а и за прајање. Работна сијашвет. Зато-ва газенце и беше машалааа. И чорбаџија беше потоков.

Е такој...

Секоја новинка у град побрго гу купуваше. Харч за њума беше његов. Брго, брго да не гу преварив други. Такој беше и такој останав до крај.

Први мотор у Ниш купи гу чорбаџија. Знаеше се, такој ќе биде.

Е с'г чорбаџија си беше кум во буљук кућа у Ниш и наокол. Чорбаџија си је чорбаџија. Ем богат, ем поштован.

У соседно село гу канише на венчавање.

Уредише се чорбаџија и чорбаџика како је ред. Она топрв у нове дрешке разбира се. На тргнување рекне и чорбаџија:

Когај улегнемо у свијок ти се навали како мотор.

Да бидне баланс.

Разбра ли ме чорбађике?

Разбрав те, разбрав чорбађијо.

Како прајиш ти такој и ја.

Качив се на мотор и пошеше. Возив се они на лево, на десно...такој 20 минута. Слушна се свирење одалеко. Свирачи гу чекаја кума у обор. Ама баксузл'к. Пред кућу на последњи бућак голема кал.

Заобиколи куме – окну некој од сватови.

Колај работа ама за сеир да бидне, на куп пошеја у кал чорбађија и чорбађика. Чорбађика онакој тешка туч тогај рекне ђандрљиво:

Оган да те изгори чорбађијо, што бидна???

Бидна тарапана, угурсузл'к, лезење, кукање, теке баксузл'к, керефеке...

Отоше кумови на премењување дрешке.

Еее бидна и свадба. Три дана и 3 ноћи с'с ночување. Свадба ко свадба промину.

Ама за овој зорт и лошотија знае се на далеко.

И туј.

Миљана Марић • Београд

ОДЛАЗАК СА УКУСОМ ЛИКЕРА ОД ВИШЊЕ

ОДЛАЗАК

ХЛАДАН ДЕЦЕМБАРСКИ ДАН у београдском шумарку који ће у годинама које долазе мењати своје име. Ослоњен на дрво, старац ножем резбари грану дебелу као његов кажипрст и исто толико чворновату. У устима осећа укус вишњеваче коју је јутрос пио наташте. Руке су му веште, иако подрхтавају што због зиме, што због година. Грана се брзо претвара у штап необичних шара. Сlike у његовој глави постају бистрије. То су призори онога што тек треба да се догоди. Почео је да их виђа још док се као дечак у свом родном Чуругу играо на обали Тисе, али су после Маринине смрти постале чешће. Схватио је шта значе, тек кад се и сам приближио свом крају. У тим сликама видео је исечке из живота својих потомака. Његовог најстаријег унука Танасија хапсе и одводе у логор смештен у овој истој шуми. Затим га види испијеног од глади и умора у Горњој Аустрији, па са два куршума у телу негде подно Шар планине. Негује га ситна, зеленоока јужњакиња и спасава од судбине коју би доживео да је није срео. *Имао си среће, Тасо, могао си да завршиш исто као ја или твој други деда, чије име носиш.* Мала Македонка родиће Танасију девојчицу и

дечака. Дечак ће имати плаве очи, градиће мостове и умреће млад. Ћерка ће бити необично лепа. Имаће крецаву косу и постаће уметница. Она је мајка младе жене која у његовим визијама трчи шумом. У њено време ова ће шума носити име неког Енглеца који се још није ни родио. Та му је девојка постала ближа од унучића вечито незаинтересованих за свог деду, ледено суздржане кћери и зета који га отворено пре-зире. Павле Дешић дембел од Бачке пита се да ли његова чукунунука – душановачка прин-цеза, осећа његово присуство као он њено. Некад и слике знају да погреше. Дуго је веровао да је она директни предак његове најмлађе унуке Љубице. Личи ми на ту малу каћиперку што је јутрос заборавила да свог деду понуди славским житом. Кад је почео да је виђа у дрвеном сандуку, у венчаници, схватио је да Љубица неће имати потомке.

Шаре на штапу су готове. Нек нестану слике и предсказања. Из џепа вади конопац. Прави савршену омчу. Да ми је сад бар гутљај оног Ивановог ликера од вишње! На месту где су до пре пар тренутака била старчева стопала, лежи изрезбарен штап.

Долазим код тебе, Марина!

ДОГОВОР КУЋУ ГРАДИ

И шта велиш, Пајо твоја Славка је са оним њеним официром живела десет година?

Петнест!

И од деце ништа?

Ништа.

Нека, нека... ако бог тако заповеда. Мој ти Иван има двоје. Нек их гледа, кад мајке немају. Зар није и њу одгајила она твоја Швабица.

Јесте. Габријела.

Пар дугих тренутака тишине, а онда Танасије Крстић испод ока погледа свог кафанског саборца.

Него, шта велиш, Пајо 'оће ли твоја Славка поћи за мога Ивана?

Ко би знао шта је у њеној глави? Никада нису били блиски. После Маринине смрти, изгубио је интересовање за њихово једино дете и мала је Славка била препуштена сама себи све док је чупаву и мусаву на прашњавом сокаку није пронашла Габријела, стара фрајла од двадесет седам година. Окупала је, пресвукла и очешљала. Ускоро није избијала из куће Павла Дешића – сина јединца богатих паора. Знала је да је сеоски бећар, коцкар и добродушна пропалица, али му је ипак предложила да је ожени. Ионако сви мисле да сам с тобом. Распродај имање и ајмо за Београд!

Иван има кућу.. Ако бог да на јесен ће некакав шеф постати у Вајфертовој пивари. Славка не може да бира: удовица, па још бездетна. А Иван је у снази. – безуби кикот и сјај у старачком оку Танасија Крстића. – Можда нас твоја Славка изненади...

Изненадиће нас, Тасо и то четири пута!
Паја се задовољно смеши због слике коју види у својој глави. Таса то схвата као Пајин пристанак и договор је пао.

Томо, дај овамо лозу да пријатељ Паја и ја, наздравимо.

Паја зна да не вреди да се опире Тасином предлогу. Тај брак ће се десити. Видео је то јасно као што је знао да ће за коју деценију свет захватити рат суровији и разорнији од оног из ког је његова ћерка изашла као удовица, а будући зет се вратио са Карађорђевоом звездом.

Ај за то да ми следећу славу спрема твоја Славка!

Танасије подиже чашу док крчмар Тома спушта бокалче на карирани столњак и посматра нацврцану братију. *Свашта сам у овој кафани видео, али ово још нисам: пијани старци венчавају одраслу децу.*

Кад довољно попије Пајина чула отупе и он види само једну слике: убогу ал' лепу Марину, због које је напустио родитељски дом и отишао у надничаре. Када се од тешког живота разболела и умрла, са ћерком се покајнички вратио кући. Те слике не жели да се сећа. Затвара очи и задимљена кафана нестаје.

Чекаш ли ме још, Марина?

ЛИКЕР ОД ВИШЊЕ

Година је 1931. дан 4. децембар, Ваведење Пресвете Богородице – крсна слава породице Крстић. Сви укућани простране куће на Пашином брду ужурбани су и радосни. Деца су очешљана и празнично одевена. Шестогодишњој Љубици припала је част да госте послужи житом. Чак је увек намрштени Иван – строги шеф одсека за ликере у Вајфертовој пивари, весео и ведар. Само на његовог таста Пају Дешића нико не обраћа пажњу. Седи у углу, заборављен од своје јединице и од четворо деце које јој је судба, у зрелим годи-нама, подарила. Гледа у своје остареле, али још увек веште руке које више ником нису потре-бне. Једино га још његове приказе нису напу-стиле.

Можда ће нам Ђорђе Вајферт навратити, жено. Чуо је да од моје вишњеваче нема боље у целој Краљевини. Одох по балонче.

Паји није потребна видовитост да прорекне шта ће се десити кад његов преки зет пронађе празан стаклени балон у који је летос сипао свој чувени ликер од вишње. Неприметно излази у двориште, јер ономе за кога нико не мари, није тешко бити невидљив. Кроз затворена улазна врата пресече га љутит глас.

Знаш ли ти, женска главо, да је бескорисна штеточина од твог оца попила моју вишњевачу? Цео целцијати балон! Псето пијано!

Откуд знаш да је он? Можда је неко од деце? Таса или Паја?

Паја? Какав Паја? Мом сину је име Јован по стрицу, а не по оној испичутури и пробисвету.

Јован ти се већ звао један син.

Звао се и можда би се још увек звао да се с тобом нисам оженио, вештице! И ћерку си ми од куће отерала!

Нек иде дођавила, ако јој није добро са нама!

Требало је да знам да си зло, чим сам ти тај криви прст угледао.

Немој да сад подигнем тај прст и прокунем те!

Куни, несрећнице!

Нечујним ходом Паја одлази до шупе у дну дворишта и узима чврст конопац. Кад буду приметили да га нема, он ће већ бити на почетку Авалског друма и тражити добро дрво. Наћи ће га. Сlike ће коначно нестати.

Време је да дођем код тебе, Марина!

Кристина Здравковић

ПИРОТ СЕ НЕ ДА

КАЖУ ДА СЕ градови не мере улицама, него људима који у њима остају. А ја мислим да се Пирот мери онима који оду – па се ипак врате, макар мислима.

Вратила сам се једног августовског поподнева, кад сунце стоји високо, а Нишава изгледа као да се уморила од приче. Воз је стао кратко, готово неприметно, као да и он зна да се овде не задржаваш дуго ако ниси сигурна зашто си дошла. На станици исти мирис прашине и врелине, исти зидови који памте више одлазака него долазака.

„Е, добро си дошла“, рекао ми је град без речи.

Пирот те не грли.

Он те одмери.

Прошла сам поред старе куће моје бабе, оне са дрвеним капком који је увек шкргутао као старац без зуба. Нема више никог да га затвори увече. Само сенка и сећање да се ту некад причало тихо, да се деца не пробуде, да се судбина не уплаши.

На пијаци – исто као некад. Парадајз црвен као образ после срама, сир умотан у крпе, гласови кратки, тачни, без сувишних речи.

„Кол’ко?“

„За тебе – како мора.“

Пироћанци не продају, они процењују. И робу, и људе.

Код Калеа сам села на зид, исти онај где смо као деца веровале да је свет мањи од града. Ветар је носио звуке -смех, галаму, неког ко се расправља око ситнице која је њему цео живот.

Видела сам старца како полако силази, држећи се за ограду као за последњу сигурност.

„Е, ћерко“, рече ми, „јеси ли ти она мала од Здравковци?“

„Јесам.“

Знала сам. Пирот памти.

И заћута. Јер овде се памти без објашњења.

Моја мајка је говорила да је Пирот тврд јер је научио да ћути кад је најтеже. Преживео је цареве, ратове, сиротињу, одласке младих. Научио је да се не нада превише, али да се никад не преда.

Увече сам прошла поред Нишаве. Вода је носила одсјај светала, као да скупља успомене

које нико више неће. Сетила сам се лета кад сам први пут рекла да одлазим.

„Иди“, рекли су. „Ако ти је тесно – иди.“

Нису ме задржавали. Пирот не моли.

Отишла сам носећи га у ципелама, у нагласку који сам покушавала да сакријем, у тврдоглавости која ми је често сметала, али ме никад није издала.

Вратила сам се сада, јер човек у неком тренутку схвати да не тражи више где да иде - него где припада.

На вашару је мирисало на печење и шећерну вуну. Деца су трчала, људи су се смејали онако како се смеју они који знају да сутра неће бити лакше, али ће некако бити – добро. Чула сам дијалекат, онај прави, не за шалу, него за живот.

„Ма пусти је, так’и смо ми.“

„Ћути, немој да урекнемо.“

Такав је Пирот – не хвали се срећом, да је не истера.

Касно увече, град се стишао. Само су светла остала будна, као стражари. Села сам на клупу и схватила да ме ништа овде не пита где сам била, ни зашто сам се вратила. Као да је довољно што јесам.

Јер Пирот не тражи објашњења.
Он тражи да будеш своја.
И тада сам разумела: овај град није место.
Он је отпор.
Тихи, упорни, пркосни.
Онај који се не види на разгледницама, али
се осећа у костима.
Можда ћу опет отићи. Пирот то зна.
Али зна и да се из њега не одлази заувек.
Јер Пирот се не да.
Ни времену.
Ни забораву.
Ни одласцима.
А ни ми њему.

Елена Премате • Београд, Земун

ОПСТАНАК

ДУШКА ЈЕ ужурбано склањала ствари са полица, разгртала књиге, прелазила влажном крпом преко „тих неких ствари“, само да што пре заврши, да отаља. Нигде није журила, нигде није требало да буде, ништа није имала да ради. Напросто је мрзело. Већ дуго времена је све мрзи. Истини за вољу, није осећала никакву кривицу због тога па се није ни терала да ради било шта. Само оно што се мора да не би умрла од глади или се удавила у прљавштини. Није, ипак, имала осећај да животиари. Сродила се, ородила, посестримила са равнодушношћу.

Када је зазвонио телефон, преврнула је очима јер јој се није ни разговарало ни са ким. Са друге стране телефона је чула узнемирен Мирјанин глас:

Душка, јел имаш времена за мене?

Хеј, имам, наравно. Шта се догодило?, питала је, одлучна да саслуша своју пријатељицу из школске клупе, иако јој је прекинула опстајање у том дану.

Мирјана јој је била једина другарица из основне школе. Са њом је треперела уз прве симпатије, плакала због првог пољупца који је пратило одвратно ваћарење за сисе у улазу неке зградурина, стидљиво, па онда са жаром бунтовне знатижеље откривале су секс, заједно

су се сакривале од родитеља након првог пијанства. Мирјана је била испред суднице када се разводила, разумела је њен страх од самоће и после од сваког првог дејта и никада је није сажаљевала што се након свега удобно сместила у сигурне руке усамљености и ту одлучила да одмори.

Рекао ми је да се заљубио и да хоће развод!

Чекај бре, Миро, јел' ти то рекао?

Да! Рекао ми јутрос док се спремао да крене на посао. Пизда! Како може да каже тако нешто и да се покупи и оде ако није пизда?

Па никако, у праву си. Али, стани...немој да почињеш причу од трећег дана у подне. Јел се понашао другачије у последње време? Не одлучи се човек тек тако на развод после толико година брака.

Не знам, јебига, не знам! Мислила сам да нам живот тече нормално, знаш оно: обавезе, јурњаве, друштво кад стигнемо, некад заједно некад свако са својом екипом...

Ћутала је, није знала како да јој каже шта мисли. Ћутала је и Мира. Мислиле су на исто.

Ма, да се истриповао нешто?

Одмах се угризла за језик. Не постоји делотворан приручник за навигацију кроз издају али је знала да је нада само продужавање агоније.

Извини, лупила сам глупост. Шта год да одлучиш, ту сам за тебе.

Опет је осећала да је рекла нешто погрешно јер је та реченица звучала као да ју је измислио неко ко ради у корпорацији за потребе књиге за прву самоиспомоћ, иако је мислила сваку реч. Требало је да каже нешто из стомака, срца, плућа, нешто што још нико није успео да монетизује и упрља.

Шта ти треба?

Да ли можемо деца и ја да будемо код тебе пар дана?

Хоћеш да дођем да ти помогнем да спакујеш ствари? Шта ћеш да кажеш деци?

Додји...не, немој. Не знам. У исто време ми требаш овде и мислим да би ме жуљао сваки поглед. Извини, јавићу ти се касније када се саберем, сада не знам ништа.

То је у реду, не мораш да знаш.

То је реченица коју јој је рекла терапеуткиња на првој сеанси. Никада јој раније нико није рекао да не мора да буде спремна и пуних рукава решења и одговора на сваку ситуацију. Када се успротивила и рекла да има мало дете, терапеуткиња јој је кратко објаснила да развод не значи да је лоша мајка. Осталих пола сата те сеансе је плакала и нису више говориле.

Наставила је да чисти кућу али јој се грчио стомак. Спасење!, помислила је. Време не лечи ништа али може да нас спасе од нас самих. То је једина лекција коју је научила у животу, али касно. Ради, плачи, обриј пазух, читај, пешкири увек треба да буду мекани, када не можеш да

заспиш попиј лек, за почетак један милиграм мелатонина, ако се проблем настави иди код лекара. Рутина, онда пробај да разбуцаш свакодневницу. Зноји се, пиј воду и обавезно нешто за смирење, прво двадесет капи валеријане размути у чаши воде, ако се проблем настави, немој да се аутом закуцаш у прву бандеру. Иди код лекара, увек иди код лекара, ако имаш срећу да твој лекар разуме да на питање коли-ко вас боли на скали од један до десет понекад нема одговора. Пеглај. У ствари, немој, тада имаш времена да размишљаш. Можда то и није лоше а можда је и најгора ствар на свету. Зависи какав ти је дан. Помази децу, питај их какав им је био дан, играјте се. Опери зубе!

Никада није успела да изађе из рутине иако ју је мрзела. Обавезе се морају испошто-вати. Фиока пуна анксиолитика и антидепресива, лекова против болова и једна боца Парацетамола ако дете добије температуру. Сви кажу да ако мајка није добро, дете није добро али ипак, само један антипиретик у фиоци. Копала је махнито и у дну нашла кутију ханзапласта. Одахнула је.

Бацила је крпу и запалила цигарету. Осећала се као да је управо изашла из биоскопске сале на пусту улицу.

Стигла јој је кратка порука на телефон: „Ту смо за два сата“

Деци су након вечере наместиле душеке за плажу да на њима спавају, чуле су их кроз затворена врата од собе како глуме да кампују сами

на мору. Брзо су се договорили око својих ликова и улога. Иза тих врата још нико не зна да је компромис понекад борба за живот, помислила је.

Јел дошао кући?

Није. Позвала сам га да га замолим да дође да разговарамо али ми је рекао да не зна да ли има потребе. Хоћу да ми објасни! Имам болесну потребу да чујем ко је та жена, када је почела афера, шта му је фалило у нашем браку.

Хоћеш да чујеш да ти ниси ништа крива?

Да! Колико је то глупо, човече!

Не знам да ли је сада време да размишљаш о томе да ли је нешто глупо. Другарица ми је једном рекла да свака жена има право да доживи нервни слом када год јој се хоће.

Могла бих да га убијем сада! Док сам нас паковала размишљала сам о начинима како да га решим живота а да ме никада не ухвате. Пало ми је на памет да изгуглам који отрови могу да се микроدوزирају током дужег времена или колико кошта да му неко поломи колена да остане инвалид али би ми било жао да га туђа рука докусури!

Познајеш оног адвоката. Не мислим због суђења за убиство или сакаћење него због развода.

Нисам још у глави стигла до развода.

Ових дана треба да одлучиш да ли хоћеш да се разведеш или да покушаш да спасиш брак.

Сада ми је лакше да мислим да га просто нема на овоме свету него о томе шта хоћу и шта треба да радим.

Била је у праву. Данас је њеном животу претило стешњавање у одлуке после којих ништа неће бити исто, у процедуре социјалне службе и суда. Било јој је драго што Мирјана није размишљала о томе да се она избрише из живота. Након првог пребијања, Душка је само желела да је нема. Док је давала изјаву у полицијској станици држала је руке преко лица иако су модрице биле по стомаку и ногама. Развод је збрзала не да би се спасила од још батињања него да би нестала. Пуф! Ако ње нема, нема више ничега што може да је повреди. Истина је да није одлучила да пре-живи због детета или зато што је самоубиство једини грех који се не лечи покајањем, него због сујете: да Милану докаже да је боља, лепша и паметнија од сваке жене коју ће икада срести у свом животу. Прокунула га је да сви око њега напредују и буду срећни а он никада. Покај се! Ако поновиш грех, покајање је бесплодно, тако је прочитала на сајту Храма Светог Саве. Као жена у менопаузи или она којој је рак захватио материцу! Ако не поновиш грех, иди на јогу, ради вежбе дисања, попиј чај, ментално се регенериши, регенериши и органе, реинвентуј се, ребрендирај се, подигни своју енергију на мах! Уоу беттер цхецк уоурселф, бефоре уоу рацк уоурселф. Десило се да се Милан поново оженио, добио дете и нов посао и да никада није подигао руку на своју нову супругу.

Хајде, укључи телевизор.

Мирјана је листала кроз канале као да је желела да се хипнотише. Дисала је испрекидано и руке су јој биле немирне, тражиле су упориште, спасење, макар милосрђе.

Живи у садашњости, буди присутна, буди свеприсутна! Када ти је тешко изаћи напоље, десет хиљада корака је добро за здравље, Амбула ет толера су рекли стари Латини, лечи се жено!

Сутрадан су их деца затекла како спавају на каучу испред упаљеног телевизора, наслоњене једна на другу. Спремили су им кафу и доручак и тихо се домунђавали како су се синоћ сигурно напиле. Душица је прва отворила очи и лактом гуркала Мирјану. Косе су им биле разбарушене и умршене, уста сува и смрдљива. Мирјана је пљунула у дланове и шеретски исплаженог језика направила раздељак на темену своје другарице. Кроз прозор је у стан ушао први мирис липе. Мале аномалије у опстајању. Две жене, исте као и све друге, радиле су оно што би било које остале урадиле.

Жељка Башановић Марковић • Београд

ПРАЗНИК

МАМА ПЛАЧЕ... Опет. Каже да јој је нешто упало у око... Али плаче већ сат времена. Тата гледа у телефон. Не диже главу. Шаље поруке, брише, опет шаље...

Ја се правим да учим. Седим за столом, књига је отворена, али слова плешу. Не могу да читам кад мама тако тихо плаче. Тата каже: „Претерујеш увек!“ Мама ништа не говори. Само плаче још тише, па се угаси скроз...

Чинило ми се да није увек тако било. Сећам се кад сам био мали, смејали су се. Тата је дизао маму у ваздух и вртео је око себе. Мама је плескала рукама. Ја сам мислио да су најсрећнији људи на свету...

Да ли сам се стварно сећао или сам желео да је тако било не могу са сигурношћу да кажем. Бака каже да се мала деца не сећају детаља, да могу памтити осећаје, а мој тадашњи осећај био је најближи спокоју.

Сад ћуте... Данима нема ни речи. Само се гледају преко мене, као да сам ја зид који их спаја иако је између њих.

Мама кува. Тата једе. Нико не пита како је било у школи. Можда им и није важно. Можда сам и ја само један зид више у овој кући...

Учитељица нас је учила да се деца не мешају у разговоре одраслих, никада није рекла да ли то важи и за тишину између маме и тате.

После вечере, остају сами њих двоје, јер одем у своју собу да радим домаћи. Укочени, хладни као да нешто чекају остају као случајни путници на перону неке велике железничке станице, иако је соба тесна за сто и четири столице па је једна увек у ћошку преко друге. На почетку сам ослушкивао из собе да неко нешто каже, да се нешто деси, али ништа...

У мојој соби још живи онај дечак, онај срећан дечак што је веровао у бајке...

Бака стално зове телефоном, некад и три пута дневно. Мајка се прави да не чује звоњаву, чита новине, спушта се у фотељу као да се тамо може сакрити. Отац једва одговара на бакина питања, тихо као да шапуће. После разговора обично уздахне и приђе креденцу где зазвезцају мале чаше за ракију, попије на искап једну и врати се тишини. То је једини тренутак када га мајка погледа, то сам запамтио, зато сам небројено пута пожелео да га понудим ракијом како би изазвао бар неку реакцију. Али нисам.

Мајка одлази у купатило. Отац седи на тераси, из прстију пробија дим цигарете као да је на њу заборавио. Пали их једну за другом. Дим се шири, као ја кад тражим речи које би их заинтересовале или још боље спојиле, тражим излаз на тренутак у неку топлију и јаснију кућу, породицу...

Изашла је... Прошла поред њега без речи. Само хладноћа од покрета тела кроз ваздух, што може да се сече...

Уплашен његовим ћутањем, изневерен њеном тугом, стојим ту, између, превише мали да разумем, превише велик да не осетим...

Мајка је данас правила крофне, пуну ванглу, пришла је мени и ја сам узео једну са врха, препуну прах шећера. Када је пришла оцу, он је одмахивао главом одбијајући. Мајка је бацила ванглу на сто и једна крофна је пала на под, откотрљавши се под сто. Притрчао сам да је подигнем, било ми је жао мајке. Она је затворила врата спаваће собе. Лавиринт крошњи од неизговорених речи пао је поново над нас. Километри тишине између два метра размака просули су своје скуте баш лако.

Затварам очи покушавајући да замислим спокој. Које ли је боје? Док мислим, испод капака све је светлуцаво и телом ми јури крв као да трчим. Трчим неке кога не видим али верујем да га волим.

Осећам на бради свилени шал пастелних боја какав носи моја учитељица на приредбама. Видим њен благи осмех, готово мајчински, док јој трчим у загрљај. Руке су јој топле и мирише на тек опран веш.

Али кад отворим очи, ту су само њих двоје, странци под истим кровом, и ја, дете које се претвара да не види...

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.

САДРЖАЈ

Ми умемо боље од ВИ	3
I награда	
Чедомир Б. Шопкић • Скопље	
БУНАР УСАМЉЕНИХ ГЛАСОВА	5
II награда	
Станимир Трифуновић • Крушевац	
ИЗ ПРОТОКОЛА БУЕНОСАЈРЕСКОГ	
ПАТОЛОГА	11
III награда	
Драган Недимовић • Горња Топлица	
АГЕНЦИЈА ЗА БРЗЕ ПРСТЕ	13
Славица Ракчевић • Београд	
МАЛЕЧКА ПРИЧА	20
Тиса Фелбаб • Кикинда	
„ЈЕЗЕРО“	21
Саша Матешић • Врдник	
ПЕТНАЕСТА	26
Никола Новаковић • Пале	
ШЕСТ ШАМПИТА	32
Радмила Стојадиновић • Пожаревац	
НЕПОЗВАНА А МОЈА	37

НАЈБОЉА КРАТКА ПРИЧА ПИРОТА 2026.

Љиљана Костић • Београд АЈВАР НАШ НАСУШНИ	41
Маријана Дробњак • Краљево ПРОКЛЕТСТВО С ВЕРИФИКОВАНИМ НАЛОГОМ	44
Светлана Папачек • Битољ БАКСУЗЛ'К	48
Миљана Марић • Београд ОДЛАЗАК СА УКУСОМ ЛИКЕРА ОД ВИШЊЕ	50
Кристина Здравковић ПИРОТ СЕ НЕ ДА	56
Елена Премате • Београд, Земун ОПСТАНАК	60
Жељка Башановић Марковић • Београд ПРАЗНИК	67

